

บทที่ 6

บทสรุปและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาสภาพปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี พบว่า ปัญหาการกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลี ประกอบด้วยรัฐคู่กรณีพิพาทหลายฝ่าย ซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลี ต่างกัน โดยสามารถแบ่งรัฐคู่กรณีพิพาทออกได้เป็นสองกลุ่ม กลุ่มแรกคือ รัฐคู่กรณีพิพาทซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีทั้งหมด ได้แก่ จีน ไต้หวัน และเวียดนาม กับกลุ่มที่สอง คือรัฐคู่กรณีพิพาทซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีบางส่วน ได้แก่ ฟิลิปปินส์ มาเลเซียและบรูไน

รัฐที่กล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีทั้งหมด อันได้แก่ จีน ไต้หวันและเวียดนาม นั้น ได้กล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีโดยการอ้างเหตุผลตามกฎหมายระหว่างประเทศแตกต่างกัน โดยจีน และไต้หวัน กล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีโดยอาศัยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ และอ้างหลักฐานประเภท บันทึกและแผนที่ว่ารัฐของตนเป็นผู้ค้นพบและใช้ประโยชน์จากหมู่เกาะสแปรตลีมานาน และยังประกาศว่า บริเวณทะเลจีนใต้เป็นน่านน้ำประวัติศาสตร์ ซึ่งครอบคลุมพื้นที่ของทะเลจีนใต้เกือบทั้งหมด เวียดนามกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีโดยอาศัยเหตุผลทางประวัติศาสตร์ และอ้างหลักฐานประเภท บันทึกและแผนที่ คล้ายกับจีน และยังกล่าวอ้างการสืบสิทธิจากฝรั่งเศสเมื่อครั้งที่เวียดนามเป็นอาณานิคมของฝรั่งเศส

ส่วนรัฐที่กล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีบางส่วน อันได้แก่ฟิลิปปินส์ มาเลเซียและบรูไน กล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลี โดยฟิลิปปินส์กล่าวอ้างการค้นพบดินแดนที่ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของ และได้เรียกหมู่เกาะที่ค้นพบใหม่นี้ว่าหมู่เกาะ Kalaayan ซึ่งครอบคลุมเกาะของหมู่เกาะสแปรตลีประมาณ 53 เกาะ มาเลเซียกล่าวอ้างอธิปไตยโดยอาศัยหลักเรื่องไหล่ทวีปซึ่งปรากฏอยู่ในอนุสัญญาระหว่างประเทศว่าด้วยกฎหมายทะเล โดยมาเลเซียประกาศเขตไหล่ทวีปครอบคลุมพื้นที่ของหมู่เกาะสแปรตลีบางส่วนเกาะโดยมีเกาะจำนวน 12 เกาะ ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มาเลเซียกล่าวอ้าง บรูไนกล่าวอ้างอธิปไตยโดยอาศัยเหตุผลในเรื่องไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะ คล้ายกับเดียวกับมาเลเซีย โดยการประกาศเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะครอบคลุมเกาะ 2 เกาะของหมู่เกาะสแปรตลี

จากการศึกษาการกล่าวอ้างของ รัฐคู่กรณีพิพาททั้ง 6 รัฐ กับกฎหมายระหว่างประเทศซึ่งเกี่ยวข้องกับการได้ดินแดนของรัฐ และแนวคำพิพากษาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ พบว่า กฎหมายระหว่างประเทศที่เกี่ยวข้องกับการได้ดินแดนของรัฐได้ มีวิวัฒนาการและ

ยอมรับหลักการในการพิจารณาว่ารัฐใดจะได้ดินแดนว่า รัฐที่กล่าวอ้างอธิปไตยเหนือดินแดนใด จะต้องปรากฏข้อเท็จจริงว่า รัฐที่กล่าวอ้างมีการครอบครองดินแดนนั้น และได้มีการใช้อธิปไตยเหนือดินแดนนั้นอย่างมีประสิทธิภาพโดยสงบและอย่างต่อเนื่อง จึงจะถือว่ารัฐนั้นได้ดินแดนที่ตนกล่าวอ้าง

ในกรณีของจีน และได้หวัน ซึ่งอ้างเหตุผลในทางประวัติศาสตร์ขาดหลักฐานที่จะแสดงว่า จีนและไต้หวันได้มีการเข้าครอบครองหมู่เกาะสแปรตลีและใช้อธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีทั้งหมดอย่างต่อเนื่อง ส่วนการประกาศเขตน่านน้ำประวัติศาสตร์ก็ไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศเนื่องจากจีน และไต้หวันไม่มีหลักฐานแสดงว่าได้ใช้อธิปไตยเหนือบริเวณที่กล่าวอ้างอย่างไร

การกล่าวอ้างอธิปไตยของเวียดนามโดยอาศัยหลักฐานทางประวัติศาสตร์นั้น ก็ขาดหลักฐานที่จะแสดงให้เห็นว่า เวียดนามได้เข้าครอบครองและใช้อธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีทั้งหมดเช่นเดียวกับจีนและไต้หวัน ส่วนการกล่าวอ้างอธิปไตยของเวียดนามโดยอาศัยหลักการสืบสิทธิจากฝรั่งเศสนั้น เวียดนามไม่มีหลักฐานแสดงว่า ฝรั่งเศสได้เคยยกเกาะสแปรตลีที่ฝรั่งเศสเคยครอบครองเมื่อปี ค.ศ. 1933 ให้เวียดนาม และฝรั่งเศสยังไม่มีอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีในขณะที่ได้มอบเอกราชให้กับเวียดนามด้วย เวียดนามจึงไม่มีอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีโดยอาศัยเหตุผลดังกล่าว

ในกรณีของฟิลิปปินส์ซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยโดยอาศัยหลักเรื่องการค้นพบดินแดนที่ไม่มีผู้ใดเป็นเจ้าของนั้น ในขณะที่ฟิลิปปินส์ประกาศการกล่าวอ้างในปี ค.ศ. 1956 โดยชาวฟิลิปปินส์ นั้น ปรากฏว่า ไต้หวันได้ครอบครองเกาะ Itu Aba ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ฟิลิปปินส์กล่าวอ้างแล้ว ประกอบกับจีนและเวียดนามได้ประท้วงการประกาศการค้นพบของฟิลิปปินส์ และการประกาศการค้นพบยังไม่เป็นการประกาศในนามของรัฐ รัฐบาลของฟิลิปปินส์ได้ประกาศอย่างเป็นทางการและเริ่มเข้าครอบครองหมู่เกาะสแปรตลีเมื่อปี ค.ศ. 1971 หลักฐานในการกล่าวอ้างของฟิลิปปินส์จึงไม่สอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ ซึ่งวางหลักการครอบครองดินแดนนั้นต้องมีข้อเท็จจริงปรากฏว่ามีการเข้าครอบครอง และได้ใช้อำนาจอธิปไตยโดยสงบและต่อเนื่อง

มาเลเซียและบรูไนกล่าวอ้างอธิปไตยโดยอาศัยหลักเรื่องการประกาศไหล่ทวีปและการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะครอบคลุมพื้นที่บางส่วนของหมู่เกาะสแปรตลี ซึ่งตามกฎหมายระหว่างประเทศ ในเรื่องเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะนั้น ไม่มีกฎหมายระหว่างประเทศให้อธิปไตยของรัฐเจ้าของไหล่ทวีปเหนือเกาะที่ตั้งอยู่บนไหล่ทวีป และการประกาศเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะก็ทำให้รัฐมีสิทธิอธิปไตยในการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติ

ในบริเวณดังกล่าวเท่านั้น ข้อกล่าวอ้างของมาเลเซียและบรูไน จึงไม่มีเหตุผลในทางกฎหมายระหว่างประเทศ

จากการกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะที่ไม่มีน้ำหนักและเหตุผลตามกฎหมายระหว่างประเทศ รัฐทั้ง 6 รัฐเริ่มส่งกองกำลังทางทหารเข้าไปครอบครองและพัฒนาเกาะที่ตนครอบครอง เพื่อจะได้ใช้อธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีตามหลักในเรื่องการครอบครองอย่างมีประสิทธิภาพ โดยจีนครอบครองเกาะจำนวน 11 เกาะ ได้วันครอบครองเกาะจำนวน 2 เกาะ เวียดนามครอบครองเกาะจำนวน 25 เกาะ ฟิลิปปินส์ครอบครองเกาะจำนวน 8 เกาะ มาเลเซียครอบครองเกาะจำนวน 5 เกาะ ส่วนบรูไนไม่ได้ส่งกองกำลังเข้าครอบครองเกาะใดๆ ถึงแม้ว่ารัฐทั้ง 6 รัฐจะเข้าครอบครองเกาะและใช้อธิปไตยเหนือเกาะที่ตนเข้าไปครอบครอง แต่การครอบครองดังกล่าวก็ไม่ทำให้ข้อกล่าวอ้างของแต่ละรัฐสอดคล้องกับกฎหมายระหว่างประเทศ เนื่องจากไม่มีรัฐใดครอบครองเกาะเท่ากับจำนวนเกาะที่ตนกล่าวอ้าง และการเข้าครอบครองเกาะของแต่ละรัฐนั้นเกิดภายหลังการกล่าวอ้างอธิปไตยของรัฐที่พิพาท ดังนั้นการเข้าครอบครองเกาะดังกล่าวของรัฐจึงไม่เป็นการครอบครองดินแดนโดยสงบ

จากการกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีทั้งหมด ของจีน ได้วัน และเวียดนาม ทำให้จีน ได้วันและเวียดนาม มีปัญหาข้อพิพาทในเรื่องอธิปไตยทับซ้อนระหว่างรัฐทั้งสาม และทำให้มีปัญหาข้อพิพาทกับฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน ซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีบางส่วนด้วย

ในส่วนของรัฐที่กล่าวอ้างอธิปไตยบางส่วน ฟิลิปปินส์ซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีบางส่วน โดยครอบคลุมเกาะต่างๆ 53 เกาะ นั้น พื้นที่ที่ฟิลิปปินส์กล่าวอ้างทับซ้อนกับพื้นที่ที่มาเลเซียกล่าวอ้างอธิปไตย และฟิลิปปินส์ยังได้ครอบครองเกาะ Commodore reef ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มาเลเซียกล่าวอ้างอธิปไตย ส่วนมาเลเซียก็ครอบครองเกาะ Mariveles reef ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่ฟิลิปปินส์กล่าวอ้างอธิปไตยด้วยทำให้ทั้งฟิลิปปินส์ กับมาเลเซียมีปัญหาข้อพิพาทระหว่างกันเองอีก มาเลเซียยังมีปัญหาข้อพิพาทกับเวียดนามอีกเนื่องจาก เวียดนามได้ครอบครองเกาะ Amboyna Cay กับ เกาะ Barque Canada reef ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่มาเลเซียกล่าวอ้างอธิปไตย ส่วนบรูไนซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือเกาะจำนวน 2 เกาะ แต่ไม่ได้เข้าไปครอบครองเกาะใดๆของหมู่เกาะสแปรตลี ก็มีปัญหาข้อพิพาทกับมาเลเซียและเวียดนามด้วย เนื่องจากมาเลเซียได้ครอบครองเกาะ Louisa reef ซึ่งตั้งอยู่ในพื้นที่ที่บรูไนกล่าวอ้างอธิปไตย และเวียดนามได้ครอบครอง Rifleman Bank ซึ่งอยู่ในพื้นที่ที่บรูไนกล่าวอ้างอธิปไตยด้วย

เมื่อพิจารณา สภาพของปัญหา การกล่าวอ้างอธิปไตยตลอดจนหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวอ้างของรัฐคู่กรณีพิพาททั้ง 6 รัฐ กับกฎหมายระหว่างประเทศพบว่า การกล่าวอ้างอธิปไตยของรัฐคู่กรณีพิพาท ตลอดจนหลักฐานที่สนับสนุนข้อกล่าวอ้างกับกฎหมายระหว่างประเทศนั้นมีความคลุมเครือ ไม่สามารถยืนยันได้อย่างชัดเจนว่าในบรรดารัฐคู่กรณีพิพาท รัฐใดควรจะมีอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลี

ปัญหาข้อพิพาทมีพื้นฐานจากการเมือง

จากการศึกษาปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลียังพบว่า นอกจากปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีแล้ว ในระหว่างรัฐที่พิพาทด้วยกันยังมีปัญหาระหว่างประเทศทับซ้อนกันอีก กล่าวคือ จีน และได้หวัน มีปัญหาการกล่าวอ้างของจีนว่าได้หวันเป็นส่วนหนึ่งของจีน ซึ่งได้หวันไม่ยอมรับการกล่าวอ้างดังกล่าว โดยผลการดำเนินนโยบายจีนเดียวทำให้รัฐต่างๆไม่รับรองรัฐได้หวัน และทำให้ได้หวันไม่ได้เข้าเป็นภาคีของสหประชาชาติ จีนและเวียดนาม มีอาณาเขตติดต่อกันทั้งทางบกและทางทะเล และมีปัญหาเรื่องอาณาเขตทั้งทางบกและทางทะเลมานานแล้ว และในปีค.ศ. 1974 จีนและเวียดนามยังได้มีข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะพาราเซลอีก และต่อมาในปีค.ศ. 1979 จีนและเวียดนามได้ทำสงครามกันที่บริเวณชายแดนจีนกับเวียดนาม จนเวียดนามต้องยอมแพ้สงคราม

ฟิลิปปินส์กับมาเลเซียก็มีปัญหาข้อพิพาทระหว่างกัน ในกรณีการกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือรัฐซาบาห์ซึ่งอยู่ทางตอนเหนือของเกาะบอร์เนียว ปัจจุบันถือเป็นดินแดนส่วนหนึ่งของมาเลเซีย และปัญหาการทับซ้อนกันของเขตเศรษฐกิจจำเพาะบริเวณบอร์เนียวตะวันออกของมาเลเซียกับทางตะวันตกเฉียงใต้ของเกาะพาลาวันของฟิลิปปินส์

มาเลเซียกับเวียดนามก็มีปัญหาพิพาทกันเรื่องการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะทับซ้อนกัน ซึ่งต่อมาได้มีการเจรจาเป็นพื้นที่พัฒนาร่วมระหว่างมาเลเซียกับเวียดนาม

มาเลเซียกับบรูไนซึ่งมีอาณาเขตทางทะเลประชิดติดกันก็มีปัญหาข้อพิพาทในเรื่องการปักปันอาณาเขตทางทะเลและการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะทับซ้อนกัน ซึ่งเป็นบริเวณที่มีการให้สัมปทานในการขุดเจาะน้ำมันของทั้งมาเลเซียและบรูไน และจากปัญหาข้อพิพาทกันดังกล่าวเคยมีการเผชิญหน้ากันทางทหาร ในปีค.ศ. 2003 และยังไม่สามารถตกลงกันได้

การทับซ้อนกันของปัญหาระหว่างประเทศระหว่างรัฐคู่กรณีพิพาทดังกล่าว ทำให้บรรยากาศในทางการเมืองของปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลียิ่งตึงเครียดมากขึ้น ส่งผล

การแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีเป็นไปด้วยความยากลำบาก การแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทจึงต้องพิจารณาในเรื่องกลไกการระงับข้อพิพาทระหว่างประเทศ

การนำกลไกการระงับข้อพิพาทมาปรับใช้

จากการศึกษา กลไกการระงับข้อพิพาทในทางกฎหมายระหว่างประเทศพบว่า กลไกการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายระหว่างประเทศ ต้องเกิดจากความยินยอมของรัฐคู่กรณีพิพาท เนื่องจากข้อจำกัดของกฎหมายระหว่างประเทศทำให้ไม่สามารถบังคับให้รัฐเข้าสู่กลไกการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายระหว่างประเทศได้ หากรัฐนั้นไม่ยินยอม เมื่อบรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศของรัฐคู่กรณีพิพาทนั้นอยู่ในภาวะตึงเครียดจากปัญหาในระหว่างรัฐคู่กรณีพิพาทที่มีอยู่เดิม ทับซ้อนกับปัญหาคือข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีอีก การใช้กลไกในการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายระหว่างประเทศ เช่น การเจรจา การไกล่เกลี่ย การประนีประนอม จึงไม่สามารถนำมาปรับใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กลไกการระงับข้อพิพาทตามกฎหมายระหว่างประเทศที่สำคัญคือ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และอนุญาโตตุลาการ แต่ปัญหาการนำกลไกการระงับข้อพิพาทโดยการนำปัญหาข้อพิพาทเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ก็มีข้อจำกัด กล่าวคือ การนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ คู่กรณีจะต้องยอมรับเขตอำนาจของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ และยินยอมให้นำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล ปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีนี้ เมื่อประเด็นการกล่าวอ้างอธิปไตยของแต่ละรัฐกับกฎหมายระหว่างประเทศไม่มีความชัดเจนเพียงพอที่จะให้ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศพิจารณา การนำคดีขึ้นสู่ศาลอาจส่งผลให้ศาลยกฟ้องและทำให้รัฐคู่กรณีพิพาทแพ้คดีได้ และรัฐคู่กรณีต้องผูกพันตามคำพิพากษาดังกล่าว จีนซึ่งเป็นมหาอำนาจในภูมิภาคนี้ และเป็นรัฐคู่กรณีพิพาทที่มีความสำคัญและมีอิทธิพลต่อปัญหาข้อพิพาทมากที่สุด ไม่ยอมรับเขตอำนาจศาลและไม่ยินยอมให้นำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาล ได้หวั่นซึ่งเป็นรัฐคู่กรณีพิพาทอีกรัฐหนึ่ง ก็ไม่สามารถเข้าสู่กระบวนการพิจารณาคดีได้ เนื่องจากได้หวั่นไม่ได้เป็นภาคีของสหประชาชาติและไม่ได้เข้าเป็นภาคีตามธรรมนูญศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศจึงไม่มีเขตอำนาจพิจารณาคดีดังกล่าว ซึ่งส่งผลให้ได้หวั่นไม่ผูกพันตามคำพิพากษาในกรณีที่มีการนำคดีเข้าสู่การพิจารณานอกจากนี้ หากรัฐคู่กรณีพิพาทบางรัฐนำคดีเข้าสู่ศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ ผลของคำพิพากษาของศาลย่อมผูกพันเฉพาะรัฐคู่กรณีพิพาทที่นำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลเท่านั้น ไม่สามารถใช้ยันกับรัฐคู่กรณีพิพาทที่ไม่ได้ยินยอมให้นำคดีเข้าสู่การพิจารณาของศาลยุติธรรมระหว่างประเทศ

เช่น จีน ได้หวั่น เป็นต้น ส่วนการนำคดีพิพาทเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศก็มีข้อจำกัดที่คล้ายคลึงกันกล่าวคือ การนำคดีเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ จะต้องได้รับความยินยอมจากคู่กรณีพิพาท ในกรณีที่รัฐใดไม่ยินยอมให้นำคดีเข้าสู่การพิจารณาของอนุญาโตตุลาการระหว่างประเทศ ผลของคำพิพากษาดังกล่าวจะไม่ผูกพันรัฐคู่พิพาทนั้นๆ

การใช้กลไกการระงับข้อพิพาทโดยองค์การสหประชาชาติ ในกรณีที่ปัญหาข้อพิพาทอันตรายเป็นต่อการรักษาสันติภาพและความมั่นคงระหว่างประเทศ ต่อปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีนัน กลไกการระงับข้อพิพาทดังกล่าวมีการเมืองระหว่างประเทศเข้าไปมีส่วนเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ทั้งนี้ เนื่องจากจีน ซึ่งเป็นสมาชิกถาวรของคณะมนตรีความมั่นคงแห่งสหประชาชาติ ไม่ต้องการให้สหประชาชาติและประเทศที่อยู่ภายนอกภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เข้ามาแทรกแซงปัญหาข้อพิพาทดังกล่าว จึงพยายามยับยั้งสหประชาชาติไม่ให้เข้ามาเกี่ยวข้องกับปัญหาข้อพิพาท ทำให้กลไกการระงับข้อพิพาทดังกล่าวไม่สามารถนำมาปรับใช้กับปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีนันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การระงับข้อพิพาทในระดับภูมิภาค

การระงับข้อพิพาทในระดับภูมิภาค มีองค์การอาเซียนเป็นองค์การระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคที่สำคัญ เนื่องจาก รัฐคู่กรณีพิพาทของปัญหาหมู่เกาะสแปรตลีนัน เป็นสมาชิกของอาเซียน ถึง 4 รัฐ อันได้แก่ เวียดนาม พิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน กลไกการระงับข้อพิพาทในกรอบของอาเซียนที่สำคัญปรากฏอยู่ใน สนธิสัญญาทางไมตรีและความร่วมมือในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ (Treaty of Amity and Cooperation in Southeast Asia) หรือ TAC ในบทที่ 5 มาตรา 13-17 โดยมีกลไกการระงับข้อพิพาทที่เป็นสาระสำคัญในสนธิสัญญา คือ การจัดตั้งคณะอัครมนตรี (High Council) เข้ามามีส่วนในการยุติข้อพิพาทที่อาจมีผลกระทบต่อความมั่นคงในภูมิภาค คณะอัครมนตรีดังกล่าวอาจจะให้คำแนะนำแก่คู่กรณีในการหาทางระงับข้อพิพาทที่เหมาะสม จากการศึกษาถึงกลไกการระงับข้อพิพาทในสนธิสัญญาดังกล่าว พบว่า กลไกการระงับข้อพิพาทของอาเซียนมีลักษณะคล้ายคลึงกับกลไกการระงับข้อพิพาทในกรอบของสหประชาชาติ โดยการวางกรอบให้รัฐสมาชิกปฏิบัติในลักษณะที่ยืดหยุ่นและใช้กลไกทางการเมืองระหว่างประเทศ คือการเจรจาทางการทูตค่อนข้างมาก ข้อจำกัดของการนำกลไกการจัดตั้งคณะอัครมนตรีมาปรับใช้กับปัญหาข้อพิพาทคือ เงื่อนไขในการจัดตั้งคณะอัครมนตรีเพื่อ

แก้ไขปัญหาคือพิพาทต้องได้รับความยินยอมจากรัฐคู่กรณีพิพาท ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการระงับข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี

อย่างไรก็ตามอาเซียนก็มีส่วนในการคลี่คลายปัญหาข้อพิพาท ในฐานะที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ย เนื่องจากอาเซียนมีเวทีการเมืองระหว่างประเทศที่สำคัญต่อภูมิภาค มีการเจรจาแบบเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ส่งผลให้บรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศของรัฐคู่กรณีพิพาทที่เป็นสมาชิกของอาเซียนมีแนวโน้มที่ดีขึ้น ประกอบกับประเทศสมาชิกอาเซียนให้ความร่วมมือระหว่างประเทศกันมากยิ่งขึ้น ทำให้อาเซียนในปัจจุบันมีความเข้มแข็งและมีศักยภาพในการเจรจาต่อรอง ในกรณีปัญหาข้อพิพาท กับประเทศมหาอำนาจอย่างจีน มากยิ่งขึ้น บทบาทของอาเซียนในทางการเมืองระหว่างประเทศส่งผลให้มีการเจรจาในเวทีการเมืองระหว่างประเทศของอาเซียน ระหว่างรัฐคู่กรณีพิพาทที่เป็นสมาชิกของอาเซียนกับจีน จนกระทั่งมีการลงนามในปฏิญญาว่าด้วยแนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ระหว่างจีนกับสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศ แต่ผลจากการที่ปฏิญญาดังกล่าวไม่มีผลผูกพันในทางกฎหมาย ปฏิญญาดังกล่าวจึงไม่สามารถนำมาใช้แก้ไขปัญหาคือพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะแนวทางการระงับข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี

จากอุปสรรคและข้อจำกัดของการนำกฎหมายระหว่างประเทศมาปรับใช้กับปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวข้างต้น ผู้ศึกษาจึงขอเสนอแนะ แนวทางการแก้ไขปัญหาคือพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีดังนี้

ปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี เป็นปัญหาที่ก่อตัวขึ้นและสั่งสมข้อพิพาทต่างๆไว้เป็นระยะเวลานาน และเป็นพิพาทที่เกี่ยวกับอำนาจอธิปไตยของรัฐ ที่รัฐต่างๆถือเป็นผลประโยชน์ของรัฐที่มีความสำคัญที่สุดและ การแก้ไขปัญหาคือพิพาทที่เกี่ยวกับอธิปไตยของรัฐ ไม่สามารถจะนำประเด็นในทางกฎหมายมาปรับใช้ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวต้องใช้ในระยะเวลาอันยาวนานในการแก้ไขปัญหา แนวทางการแก้ไขปัญหาคือพิพาทจึงไม่ควรพิจารณาถึงประเด็นปัญหาว่า รัฐจะได้อธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลี ซึ่งจะก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างรัฐคู่กรณีพิพาทมากยิ่งขึ้น แต่การแก้ไขปัญหาคือพิพาทควรพิจารณาถึงการนำหมู่เกาะสแปรตลีมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่รัฐคู่กรณีพิพาททุกฝ่ายมากกว่า

เนื่องจาก ปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีนี้ เป็นปัญหาข้อพิพาทที่มีประเด็นทางการเมืองเข้ามาเกี่ยวข้องค่อนข้างมาก ดังนั้นวิธีการในการระงับข้อพิพาทที่เหมาะสมกับกรณีข้อพิพาทดังกล่าว จึงควรใช้กลไกในการระงับข้อพิพาททางการเมือง โดยอาศัยการเจรจาทางการทูตเป็นหลัก ในกรณีนี้ อาเซียนควรเข้ามามีบทบาทในการแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทในฐานะที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยมากยิ่งขึ้น และอาศัยเวทีการประชุมในระดับต่างๆของอาเซียน สำหรับการเจรจาปัญหาข้อพิพาท และ ควรเริ่มจากปัญหาข้อพิพาทที่เกิดจากประเทศสมาชิกของอาเซียนที่มีความซับซ้อนของปัญหาน้อยที่สุดก่อน เพื่อสร้างบรรยากาศทางการเมืองระหว่างประเทศที่ดี ซึ่งส่งผลต่อการแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีโดยรวม เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาข้อพิพาทดังกล่าวลุกลามขยายวงกว้างออกไป

จากสภาพปัญหาของข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี ซึ่งประกอบด้วยรัฐคู่กรณีพิพาททั้ง 6 รัฐ ซึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยเหมือนหมู่เกาะสแปรตลี ทั้งหมดและบางส่วน และเนื่องจากคู่กรณี เช่น จีน และเวียดนาม ซึ่งเป็นมหาอำนาจในทางการเมือง ระหว่างประเทศ และทางการทหาร การระงับข้อพิพาท โดยการเจรจาแบบพหุภาค จึงกระทำได้ยาก ดังนั้นแนวทางการแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทจึงควรเริ่มจาก การแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาทในแบบทวิภาคี จากรัฐที่กล่าวอ้างอธิปไตยบางส่วนก่อน คือ มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน

มาเลเซียและบรูไน

ปัญหาการกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีระหว่างมาเลเซีย และบรูไน น่าจะมีแนวทางในการระงับข้อพิพาทได้ง่ายที่สุด เนื่องจากมาเลเซีย และบรูไน เป็นรัฐที่มีศาสนาอิสลาม เป็นศาสนาประจำชาติเหมือนกัน มีการเมืองและวัฒนธรรมคล้ายคลึงกัน ประกอบกับมาเลเซีย และบรูไนมีปัญหาคือข้อพิพาทเกี่ยวกับหมู่เกาะสแปรตลี คือการอ้างอธิปไตยเหนือ Louisa reef เพียงทางเดียว แต่มาเลเซียและบรูไน มีปัญหาคือข้อพิพาทกันอยู่เดิม คือ การประกาศแนวทางทะเลทับซ้อนกัน การแก้ไขปัญหาคือข้อพิพาท กรณีหมู่เกาะสแปรตลี ระหว่างมาเลเซียและบรูไน จึงควรเริ่มจากการแสวงหา ความร่วมมือระหว่างประเทศกัน ด้วยการตกลงเขตพัฒนาร่วมกัน ระหว่างมาเลเซียกับบรูไน ซึ่งมาเลเซียเคยประสบความสำเร็จในการเจรจาเขตพัฒนาร่วมกัน กับประเทศเพื่อนบ้านที่เคยมีการประกาศเขตเศรษฐกิจจำเพาะทับซ้อนกัน เช่น ไทย และเวียดนามมาแล้ว แนวทางการพัฒนาร่วมดังกล่าวจึงน่าจะมาปรับใช้กับบรูไนได้ ประกอบกับบรูไนกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือเกาะ Louisa reef โดยการประกาศเขตไหล่ทวีปและเขตเศรษฐกิจจำเพาะ เพื่อการแสวงหา

ประโยชน์จากทรัพยากรบริเวณดังกล่าวมากกว่าจะกล่าวอ้างอธิปไตย เพื่อต้องการครอบครอง เกาะดังกล่าว ดังนั้น หากบรูไนและมาเลเซีย สามารถเจรจาตกลงเขตพัฒนาร่วมกันได้

มาเลเซียและฟิลิปปินส์

ปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีระหว่าง 2 ประเทศ คือ มาเลเซีย และ ฟิลิปปินส์ มีปัญหาข้อพิพาทระหว่างกัน เนื่องจากมาเลเซีย และฟิลิปปินส์ มีพื้นที่ในการกล่าวอ้างอธิปไตยทับซ้อนกันบางส่วน มาเลเซียกับฟิลิปปินส์ ต่างก็ครอบครองเกาะที่อยู่ในเขตที่อีกรัฐกล่าวอ้างอธิปไตยเพียงคนละ 1 เกาะ กล่าวคือ มาเลเซียครอบครองเกาะ Mariveles reef ซึ่งตั้งอยู่ในเขตที่ฟิลิปปินส์กล่าวอ้างอธิปไตย และฟิลิปปินส์ก็ครอบครองเกาะ Commodore reef ซึ่งตั้งอยู่ในเขตที่มาเลเซียกล่าวอ้างอธิปไตย ดังนั้นจึงมีพื้นที่ที่มีปัญหาการพิพาทกันจริงๆ ไม่มากนัก การแก้ปัญหาจึงอาจกระทำได้ง่ายกว่าการเจรจาแบบพหุภาคี การเจรจาอาจกระทำโดยการเจรจาแบบทวิภาคีระหว่างรัฐทั้ง 2 หรือ โดยอาเซียนในฐานะที่เป็นผู้ไกล่เกลี่ยในระหว่างรัฐสมาชิกด้วยกัน และแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศที่ทั้ง 2 รัฐให้ความสนใจเช่น การสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ เช่นน้ำมันและการประมงในบริเวณรอบ ๆ พื้นที่ที่มีปัญหาข้อพิพาทระหว่างกัน และการนำทรัพยากรธรรมชาติบริเวณดังกล่าวมาใช้ประโยชน์ร่วมกัน

เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน

ระหว่างเวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน ซึ่งต่างก็มีการกล่าวอ้างอธิปไตยและเข้าครอบครองเกาะที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ที่อีกรัฐหนึ่งกล่าวอ้างอธิปไตยดังนี้ได้ กล่าวไว้แล้วข้างต้น ในฐานะที่เวียดนาม มาเลเซีย ฟิลิปปินส์ และบรูไน เป็นประเทศสมาชิกของอาเซียนด้วยกัน การแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศ โดยผ่านกลไกความร่วมมือ ระหว่างประเทศในกรอบอาเซียน จะมีส่วนช่วยสร้างบรรยากาศทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทได้อย่างมาก เนื่องจากอาเซียนมีเวทีการประชุมระหว่างรัฐสมาชิกในระดับต่าง ๆ ในภูมิภาค และมีการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศสมาชิกทั้ง 10 ประเทศอยู่เสมอ การนำปัญหาข้อพิพาทระหว่างรัฐทั้ง 4 เข้าสู่เวทีการประชุมอาเซียน จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ และเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันระหว่างสมาชิกอาเซียนทั้ง 10 ประเทศและทำให้รัฐทั้ง 4 รัฐนี้หลีกเลี่ยง ข้อพิพาทในระหว่างรัฐสมาชิกด้วยกัน การแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศในกรอบอาเซียน จึงควรนำเรื่องที่รัฐคู่กรณีพิพาทนี้มีผลประโยชน์ร่วมกัน และไม่เกี่ยวกับการกล่าวอ้างอธิปไตยเหนือหมู่เกาะสแปรตลีเช่น การสำรวจทรัพยากรธรรมชาติ และการวิจัยทางสมุทรศาสตร์ร่วมกันที่บริเวณตอนใต้หมู่เกาะ

สแปรตลี ที่มีการกล่าวอ้างอธิปไตยทับซ้อนดินแดนของรัฐต่างๆ โดยไม่เกี่ยวข้องกับเกาะที่มีการกล่าวอ้างอธิปไตยของแต่ละรัฐ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์ร่วมกันและสร้างความร่วมมือระหว่างประเทศ และหลีกเลี่ยงการพิพาทระหว่างรัฐสมาชิกในที่สุด

รัฐที่พิพาทที่เป็นสมาชิกอาเซียนกับจีน

การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลีในระหว่างรัฐคู่กรณีพิพาทจำนวน 4 รัฐ คือ เวียดนาม ฟิลิปปินส์ มาเลเซีย และบรูไน กับจีน ควรจะดำเนินการแก้ไขข้อพิพาทผ่านกลไกของอาเซียน เนื่องจากจีนเป็นประเทศมหาอำนาจทั้งทางเศรษฐกิจ การเมือง และการทหาร ในภูมิภาคนี้ การเจรจาผ่านกลไกอาเซียนจะทำให้รัฐที่พิพาทที่เป็นสมาชิกอาเซียน มีอำนาจต่อรองกับจีนมากยิ่งขึ้น การดำเนินการแก้ไขกรณีพิพาทที่ผ่านมาอาเซียนประสบความสำเร็จในการเจรจากับจีนในระดับหนึ่ง ซึ่งจะเห็นได้จากการที่จีนภาคยานุวัติ สนธิสัญญาทางไมตรีและความร่วมมือระหว่างประเทศในแถบภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ และการลงนามในปฏิญญาว่าด้วย แนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ระหว่างจีนกับข้อพิพาทโดยสันติวิธีโดยอาศัยกลไกในระดับภูมิภาคเช่นเดียวกัน การแก้ไขปัญหาข้อพิพาท จึงควรเริ่มจากการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศ ดังที่ปรากฏไว้ในปฏิญญาว่าด้วย แนวปฏิบัติในทะเลจีนใต้ โดยการดำเนินการให้เป็นรูปธรรม ปัจจุบันประเด็นที่ประชาคมระหว่างประเทศให้ความสนใจ คือ การให้แสวงหาความร่วมมือในด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหามลภาวะและการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ รวมทั้งความร่วมมือในด้านการเดินเรือ ซึ่งหมู่เกาะสแปรตลี มีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่ประกอบด้วยเกาะเล็กเกาะน้อยมากมาย ทำให้มีพันธุ์ปลา และนกจำนวนมาก แต่ก็เป็นอุปสรรคมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ต่อการเดินเรือ จึงเอื้อต่อการแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศดังกล่าว ส่วนปัญหาที่สำคัญคือปัญหาระหว่างจีนกับไต้หวัน ถึงแม้ว่าไต้หวันจะเป็นรัฐคู่กรณีพิพาทอีกรัฐหนึ่ง และครอบครองเกาะที่สำคัญของหมู่เกาะสแปรตลี แต่ปัญหาจากนโยบายจีน ทำให้ไต้หวันไม่สามารถเข้าสู่ กลไกการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทในระดับต่าง ๆ ได้ และจีน ถือว่าไต้หวันเป็นส่วนหนึ่งของดินแดนจีน แต่มีเขตการปกครองที่เป็นอิสระ และจีนถือปัญหาระหว่างจีนกับไต้หวัน เป็นปัญหาภายในประเทศของจีน และจีนถือว่ารัฐที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับปัญหาไต้หวันนั้น แทรกแซงกิจการภายในของจีน การแก้ไขปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี จึงควรหลีกเลี่ยงการกล่าวถึงปัญหาระหว่างจีนกับไต้หวัน เพื่อไม่ให้บรรยากาศทางการเมืองในการแก้ไขปัญหาข้อพิพาทเสียไป ในอนาคตจีนกับไต้หวันอาจมีแนวทางในการแก้ไขข้อพิพาทระหว่างกัน และส่งผลให้การเจรจาปัญหาข้อพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี สามารถคลี่คลายปัญหาได้ง่ายขึ้น

กล่าวโดยสรุป แนวทางการแก้ไขปัญหาค้าพิพาทกรณีหมู่เกาะสแปรตลี จึงต้องใช้กลไกทางการเมืองเพื่อแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศในระหว่างรัฐคู่กรณีพิพาท ทั้งในแบบทวิภาคี และพหุภาคี โดยไม่นำประเด็นเรื่องอธิปไตยมาพิจารณา การแสวงหาความร่วมมือระหว่างประเทศในระดับภูมิภาคผ่านกลไกของอาเซียนจะมีส่วนช่วยในการแก้ไขปัญหาค้าพิพาทให้ดีขึ้น โดยการแสวงหาความร่วมมือที่เกิดประโยชน์กับทุกฝ่าย เพื่อสร้างบรรยากาศทางการเมืองและหลีกเลี่ยงปัญหาค้าพิพาท ในกรณีนี้ประเทศต่าง ๆ ในภูมิภาคซึ่งได้รับผลกระทบจากปัญหาควรมีส่วนเข้ามาช่วยในการแก้ไขปัญหาค้าพิพาทโดยผ่านองค์กรอาเซียน เพื่อให้ปัญหาค้าพิพาทยุติลงได้ ในอนาคตต่อไป